

**Venerabilis Bedæ Presbyteri Anglo-Saxonis, Doctoris
Ecclesiæ Vere Illuminati Opera Theologica, Moralia,
Historica, Philosophica, Mathematica & Rhetorica,
quotquot hucusque haberi potuerunt omnia**

In Vetus Et Novum Testamentum, Salvberrimis In Moysis Pentatevchvm,
Tobiam & Iobum, Libros Regum, Davidis Pasalmos, Parabolas Salomonis &
Cantica, Prophetas &c. explanationibus & Quæstionibus enodata:
Moralibus doctrinis & expositionibus in quatuor Evangelistarum Evangelia
illustrata: facundissimis ...

Beda <Heiliger>

Coloniæ Agrippinæ, 1688

De ratione calculi

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72031](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72031)

B E D A E P R E S B Y
T E R I P R A E F A T I O I N
L I B E L L U M D E R A T I O
N E C A L C U L I .

Nitas illa, unde omnis multitudo numerorum procedit, quæ propriè ad Arithmetican disciplinam pertinet, quia verè simplex est, & nulla parium congettatione subficit, nullam utique recipit lectio nem. De ceteris verò rebus, licet aliquid tale sit, ut propter integratatem ac soliditatem suam, unitatis meruerit vocabulo nuncupari: tamè quod compositum est, divisioni necessariò subjacebit. Nihil enim in toto rerum natura, prætermemoratam numerorum unitatem, nisi unum inveniri potest, quod non ulla omnino valeat divisione distribui, quod id èo fit, quia non simpliciter, sed compositione subficit. Dicitur enim Unus homo, unus equus, unus dies, una hora, unus nummus, unus templum, & alia hujusmodi innumerabilia: quæ licet unitatis sint fortia vocabulum, tamen pro causa atque rationis necessitatibus dividuntur. Ad hujus divisionis compendium tale calculandi argumentum antiqui commenti sunt, ut omnis integritas dividenda rationabili, per illud possit partitione fecari, sive id corpus, sive res incorporeas sit, quod dividendum propinquit. In hoc argumento Unitas, Affis vocatur: cuius partes juxta proportionalitatem suam propriis sunt infinitè vocabulis. Notis eriam ad hoc excogitatis, per quas eadem vocabula exprimantur, ut per discretionem nominum, & notarum nominibus affixas, uniuscuiusque partculæ notio facilius advertatur.

De affe & partibus ejus.

Et Affis quidem, qui per literam, sicut in numeris Unum scribi solet, exprimitur, duodecim partes haber: quæcum si unam detraxeris, reliqua undecim partes Labus dicuntur. Illa verò quam detraxisti, id est duodecima, uncia vocatur.

Si duas suffuleris, decem residua appellantur Dextans, & quod suffulisti, id est duas, Sextans nominatur.

At si tres dempleras, novem quæ remanerunt Dodrans nuncupantur: & tres demptæ, Quadrans vocantur.

Quod si quartu tollere velis, octo reliquæ Bissem, vel Bissim: & quartu, Trientem nominabis.

Quinque verò sublatas, septem residuas Septuncem: & quinque sublatas, Quincuncem, vel Quinquncem placuit appellari.

Quum verò per medium fuerit facta divisio, utrumque dimidium sensis partibus constans, Semisem vocitarunt. Unciam autem & dimidiæ, Sescunciam, vel Sescunciam, aut Sescunciam nuncuparunt.

Postremò, Uncia dimidium, Semunciam appellarunt. Jam reliqua Minutæ, quarum congettione Dimidium uncic conficitur: ut sunt Siclici, Sextulæ, & cætera, melius ex ipsius calculi inspectione cognoscuntur.

M O D U S C A L C U L I .

I Ncipit autem idem Calculus à Mille, & usque ad Quinquaginta millia progreditur.

Sed primò per duplicationem,

Potesta per triplicationem:

Deinde per ceteras Multiplicationes incrementa capiens: tanta numerositate concrevit, ut usque ad infinitum, quantitatis ejus summa perveniat.

Scribitur verò lineis à superiori parte in inferiorem descenditibus, superius millii summas ex multiplicatione venientes, inferius divisionem minutas lineis continentibus, à quibus tamen in legendō principium est faciendum: & sic sursum versus euidentem, quo usque ad Millium summam, quæ ex illa multiplicatione paulatim accrescit, legendō veniat.

Incipiendumque à dimidia Sextula per duplicationem usque ad $\frac{1}{1}$. id est duo millia.

Inde iterum per triplicationem, à dimidia Sextula usque ad $\frac{1}{1}$. hoc est tria millia.

Tum à dimidia Sextulæ per quadruplicacionem usque ad $\frac{1}{1}$. scilicet quatuor millia.

Et sic deinceps usque ad finem.

De numerorum consonantia.

Finales ergo sunt lychanos hypaton, hypate meson, parhypate melon, hircanos meson. Omnis ergo pars & subjugalis ejus, id est primi ac secundi, tota melodia lychanos hypaton autore regitur & finitur. Secundi verò & subjugalis ejus, id est, tertii ac quarti, hypate meson regitur & finitur. Tertii cum suo subjugali, i.e. quinti ac sexti, parhypate meson regitur ac finitur. Quarti cum suo subjugali, id est, septimi ac octavi, lychanos meson regitur ac finitur. Et hac est regula inchoandi ad quolibet mediū, ut nec supra quintum superiorē locum, nec infra quintum inferiorē aliquando incipiāt: sed inter eas octo voces, vel aliquando novem, initia sua cohibeant.

Notandum verò est, quod quinto semper loco superioribus cum inferioribus finalibus quædam talis est concordia, ut aliqui, &c.

Reliquum defiderat.

Dupli.	
2000	1000
1800	900
1600	800
1400	700
1200	600
1000	500
800	400
600	300
400	200
200	100
180	90
160	80
140	70
120	60
100	50
80	40
60	30
40	20
20	10
18	9
16	8
14	7
12	6
10	5
8	4
6	3
4	2
2	1
I SSS	SSS.
I SS	SSS
I S	SS.
I .SS	SS
I .S	S.
I	S
SSS	SS.
SS	SS.
S	S.
.SS	S.
.S.	S.
.S	/
/	S.
S. O	OO
S.	C
OO	O
O	Φ
V	V

Tripli.	
3000	1000
2700	900
2400	800
2100	700
1800	600
1500	500
1200	400
900	300
600	200
300	100
270	90
240	80
210	70
180	60
150	50
120	40
90	30
60	20
30	10
27	9
24	8
21	7
18	6
15	5
12	4
9	3
6	2
3	1
2 SS.	SSS.
2 S	SSS
2 .S.	SS.
2	SS
I SS.	S.
I S	S
I .SS.	SS.
I	SS
SS.	S.
S	S.
.SS.	S.
.S.	/
/	S.
S. O	OO
S.	C
OO	O
O	Φ
V	V

Quadrupli.	
4000	1000
3600	900
3200	800
2800	700
2400	600
2000	500
1600	400
1200	300
800	200
400	100
360	90
320	80
280	70
240	60
200	50
160	40
120	30
80	20
40	10
36	9
32	8
28	7
24	6
20	5
16	4
12	3
8	2
4	1
3 SS	SSS.
3 S	SSS
3 .S.	SS.
3	SS
2 SS	SS
2 S	S.
2 .S.	SS.
2	SS
1 SS	SS.
1 S	S.
1 .SS.	SS.
1	SS
SS.	S.
S	S.
.SS.	S.
.S.	/
/	S.
S. O	OO
S.	C
OO	O
O	Φ
V	V

Quin-

DE RATIONE CALCULI.

115

116

Quincupli.	
5000	1000
4500	900
4000	800
3500	700
3000	600
2500	500
2000	400
1500	300
1000	200
500	100
450	90
400	80
350	70
300	60
250	50
200	40
150	30
100	20
50	10
45	9
40	8
35	7
30	6
25	5
20	4
15	3
10	2
5	1
4 s.	SSS.
4 .5	SSS
3 .SS.	SS.
3 SS	SS
2 .SSS.	S.
2 S	S
2 .	.SS.
I .SS	.SS
I .S.	.S
SSS	.S
R s.	R
.SS.	/
S. S.	S.
/ S. O	OO
I .O	O
S. OO	O
OO .O	O

4

Sexcupli.	
6000	1000
6400	900
4800	800
4200	700
3600	600
3000	500
2400	400
1800	300
1200	200
600	100
540	90
480	80
420	70
360	60
300	50
240	40
180	30
120	20
60	10
54	9
47	8
42	7
36	6
30	5
24	4
18	3
12	2
6	1
5 .S.	SSS.
5	SSS
4 S	SS.
4	SS
3 S	S.
3	S
2 S	.SS.
2	.SS
I .S.	.S
I	.S
SSS	R
S	/
SS.	S.
S	SS.
S	SS
S.	O
S.	O

5

Septupli.	
7000	1000
6300	900
5800	800
4900	700
4200	600
3500	500
2800	400
2200	300
1400	200
700	100
630	90
560	80
490	70
420	60
350	50
260	40
210	30
140	20
70	10
63	9
56	8
49	7
42	6
35	5
28	4
21	3
14	2
7	1
6 .SS.	SSS.
5 .SSS	SSS
5 .S.	SS.
4 SS	SS
4 /	S.
3 S	S
2 .SSS.	.SS.
I .SS	.SS
I .SS.	.S
I .S.	.S
SSS S.	R
S.	/
S. S.	S.
S.	SS.
S.	SS
S.	O
S.	O

6

Osu

Octupli.	
8000	1000
7200	900
6400	800
5600	700
4800	600
4000	500
3200	400
2400	300
1600	200
800	100
720	90
640	80
560	70
480	60
400	50
320	40
240	30
160	20
80	10
72	9
64	8
56	7
48	6
40	5
32	4
24	3
16	2
8	1
7 .ss	sss.
6 ss	sss.
6	ss.
5 ss	ss.
4 ss	s.
4	s
3 ss	ss.
2 ss	ss.
2	s.
2 ss	s.
1	ss.
ss	/
.ss	s.
.ss o	oo
.s	o
7 oo	o
.s. o	o

Nonecupli.	
900	1000
8100	900
7200	800
6300	700
5400	600
4500	500
3600	400
2700	300
1800	200
900	100
810	90
720	80
630	70
540	60
450	50
360	40
270	30
180	20
90	10
81	9
72	8
63	7
54	6
45	5
36	4
27	3
18	2
9	1
8 .ss	sss.
7 s	sss.
6 ss.	ss.
6	ss
5 ss.	s.
4 ss.	s
3 ss.	ss.
3 .	ss.
2 ss.	s.
1 s	s.
1 ss	ss.
ss.	/
.ss s.	s.
.ss o	oo
s. o	o
ss.	o
s. c	o

Decupli.	
10000	1000
9000	900
8000	800
7000	700
6000	600
5000	500
4000	400
3000	300
2000	200
1000	100
900	90
800	80
700	70
600	60
500	50
400	40
300	30
200	20
100	10
90	9
80	8
70	7
60	6
50	5
40	4
30	3
20	2
10	1
9 .ss	sss.
8 ss	sss
6 s	ss.
6 ss.	ss
5 sss	s.
5	s
4 s	ss.
3 ss	ss.
2 s	s.
1 ss	s.
1 ss	ss.
ss	/
.ss s.	s.
.ss o	oo
s. o	o
.s. oo	o

Vnde-

DE RATIONE CALCULI.

119

120

Undecupli.

11000	1000
9900	900
8800	800
7700	700
6600	600
5500	500
4400	400
3300	300
2200	200
1100	100
990	90
880	80
770	70
660	60
550	50
440	40
330	30
220	20
110	10
99	9
88	8
77	7
66	6
55	5
44	4
33	3
22	2
11	1
10 /	SSS.
9 .S.	SSS
8 .S.	SS.
7 .SS	SS
6 .SS	S.
5 .S	S
4 .S.	SS.
3 .SS	SS
2 .SS	S.
1 .SSS	S
1 .SSS	N
SSS.	/
.SS. S	S.
.S. S. O	OO
.SS. O	3
N OO	0
S. O O	0

Duodecupli.

1200	1000
10800	900
9600	800
8400	700
7200	600
6000	500
4800	400
3600	300
2400	200
1200	100
1080	90
960	80
840	70
720	60
600	50
480	40
360	30
240	20
120	10
108	9
96	8
84	7
72	6
60	5
48	4
36	3
24	2
12	1
11	SSS.
10	SSS
9	SS.
8	SS
7	S.
6	S
5	SS.
4	SS
3	S.
2	S
1	N
	/
S	S.
.SS.	OO
.S.	3
N	0
S.	0
/	0

Tredecupli.

13000	1000
11700	900
10400	800
9100	700
7800	600
6500	500
7000	400
4900	300
3700	200
2300	100
1170	90
1040	80
910	70
780	60
650	50
520	40
390	30
260	20
130	10
117	9
104	8
91	7
78	6
65	5
52	4
39	3
26	2
13	1
IX SSS.	SSS.
X SSS	SSS
9 SS.	SS.
8 SS	SS
7 S.	S.
6 S	S
5 SS.	SS.
4 SS	SS
3 S.	S
2 S	S
1 S. S.	N
1 /	/
.S. S. N	S.
.SS. OO	OO
.S. 3	3
.S. 0	0
/ 0	0

Quadrat.

DE RATIONE CALCULI.

121		Quadrecupli.	
14000	1000	15000	1000
12600	900	13500	900
11200	800	12000	800
9800	700	10500	700
8400	600	9000	600
7000	500	7500	500
5600	400	5000	400
4200	300	4500	300
2800	200	3000	200
1400	100	1500	100
1260	90	1350	90
1120	80	1200	80
9800	70	1050	70
8400	60	900	60
7000	50	750	50
5600	40	600	40
4200	30	450	30
2800	20	300	20
1400	10	150	10
126	9	135	9
112	8	120	8
98	7	105	7
84	6	90	6
70	5	75	5
56	4	60	4
42	3	45	3
28	2	30	2
14	1	15	1
12 SS.	SS.	13 SS.	SS.
11 S.	SS.	12 S.	SS.
10 S.	SS.	11 S.	SS.
9 .SS	SS	10	SS
8 .S	S.	8 SS.	S.
7	S	7 S.	S
6 SS.	.SS.	6 .S.	.SS.
4 SS.	.SS.	5	.SS.
3 S.	.S.	4 SS.	.S.
2 ,SS	.S	3 SS.	.S
I SS.	R	I SSS S.	R
I .S	/	I .S.	/
S	S.	S. S.	S.
.SS S. O	OO	.SS	OO
.S. S.	O	.S. S.	O
.S. OO	O	.S. S.	O
/ O	O	/ .O.	O

Bede Tom. 4.

122		Quinducupli.	
15000	1000	13500	900
12000	800	12000	800
10500	700	10500	700
9000	600	9000	600
7500	500	8000	500
6000	400	6400	400
4500	300	4800	300
3000	200	3200	200
1500	100	1600	100
1350	90	1440	90
1200	80	1280	80
1050	70	1120	70
900	60	960	60
750	50	800	50
600	40	640	40
450	30	480	30
300	20	320	20
150	10	160	10
135	9	144	9
120	8	128	8
105	7	112	7
90	6	96	6
75	5	80	5
60	4	64	4
45	3	48	3
30	2	32	2
15	1	16	1
13 SS.	SS.	14 SS	SS.
12 S.	SS.	13 .SS	SS
11 S.	SS.	12	SS.
10	SS	10 SS	SS
8 SS.	S.	9 .SS	S.
7 S.	S	8	S
6 .S.	.SS.	6 SS	.SS.
5	.SS.	5 .SS	.SS.
4 SS.	.S.	4	.S.
3 SS.	.S	3 SS	.S
I SSS S.	R	2	R
I .S.	/	I .SS	/
S. S.	S.	SS	S.
.SS	OO	SS OO	OO
.S. S.	O	.SS	O
.S. OO	O	.SS. O	O
/ O	O	/ OO	O

F.

122		Sedecupli.	
16000	1000	14400	900
12800	800	11200	700
9600	600	8000	500
6400	400	4800	300
4800	300	3200	200
3200	200	1600	100
1440	90	1280	80
1120	70	960	60
96	6	80	5
64	4	64	4
48	3	32	2
32	2	16	1
14 SS	SS.	13 .SS	SS
12	SS.	10 SS	SS
10 SS	SS	9 .SS	S.
8	S	8	S
6 SS	.SS.	6 SS	.SS.
5 .SS	.SS.	5 .SS	.SS.
4	.S.	4	.S.
3 SS	.S	3 SS	.S
2	R	2	R
I .SS	/	I .SS	/
SS	S.	SS	S.
SS OO	OO	SS OO	OO
.SS	O	.SS	O
.SS. O	O	.SS. O	O
/ OO	O	/ OO	O

BEDÆ